МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: «Управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств»

Здобувача вищої освіти другого рівня, ІІ курсу, ФМДз-24-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,,
освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

_____ Скрипець Наталія Вікторівна
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Болдова Антоніна Андріївна,к.е.н. доцент
(підпис) (ПІП, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (ПІП, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «22» січня 2026 № 7

Завідувач кафедри _____ **Гудзь Олена Євгенівна, д.е.н., професор**
(підпис) (ПІП, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 23 06.12.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 03.11.2025 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 80б. 09.02.2026 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Шолойко А.С.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

_____ Онишко С.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Діденко Л.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Чуницька Т.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10			Голдобод А.А.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100			

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - _____ балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
80	B	4 (добре)	09.02.2026	Шолойко Л.С. Онищко С.В. Діденко Л.В. Чупицька І.І.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри фінансових ринків та технологій
_____ Олена Береславська
«18» листопада 2024 №7

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)
здобувачу вищої освіти
Скрипець Наталія Вікторівна

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту): «Управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств»
Затверджена наказом ректора від 23.12.2024р. № 1888
2. Строк здачі закінченої роботи
3. Мета роботи- це теоретичне обґрунтування та розробка науково-методичних і практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств для забезпечення їх сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності в умовах динамічного ринкового середовища.
Об'єкт дослідження – фінансування інноваційної діяльності в Украні.
Предмет дослідження – процеси розвитку управління фінансуванням інноваційноі діяльності в Україні.
Орієнтовна база дослідження – інформаційні матеріали, що стосуються функціонування та розвитку управління фінансуваня інноваційноі діяльності.
4. Вихідні дані до роботи: науково-дослідні роботи, навчання персоналу,річний обсяг виробництва, джерела фінансування,нормативно-правові акти -фінансування інноваційноі діяльності підприємствфінансова та операційна звітність фінансування, аналітичні звіти міжнародних організацій, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів щодо управління фінансування інноваційноі діяльності. Виявлено тенденцію, що більшість підприємств покладаються переважно на власні кошти через дорожнечу банківських кредитів та низьку державну підтримку дані -2020-2024роках.
5. Перелік графічного матеріалу: включає графіки, таблиці та рисунки, що відображають основні типи управління фінансування інноваційноі системи,фінансування інноваційноі діяльності, сутність інноваційної діяльності як об'єкта фінансового управління та класифіковано джерела її фінансування (власні, залучені, позикові та державні функції платіжних систем у фінансових транзакціях, технології забезпечення безпеки операцій, у 2020-2024 роках, ключові учасники ринку та їхні ролі, характеристики міжнародних і українських платіжних систем,закупівлю обладнання,патентування ,навчання персоналу.

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом) У першому розділі систематизовано підходи до визначення сутності та характеристик упрафління фінансуваня інноваційної системи підприємств Розкрито методологію дослідження фінансування інноваційних систем охарактеризовано теоретичні засади їх функціонування.
У другому розділі здійснено аналіз сучасного стану фінансуванн інноваційних систем. Визначено ключових учасників управління фінасуванн їх ролі та функції. Досліджено основні тенденції розвитку, включаючи впли технологічних інновацій, цифровізації та змін у законодавчому регулюванні.
У третьому розділі знайдено проблеми розвитку управління фінансуванн іноваційної діяльності підприємств. Визначено перспективні напрям вдосконалення інфраструктури, підвищення безпеки та ефективност фінансування інноваційної системи підприємств. Сформовано прогно розвитку на найближчі роки з очікуваними результатами.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Вибір теми та її затвердження	до 18.11.2024	18.11.2024
2	Вивчення літературних джерел та складання плану роботи	до 24.01.2025	24.01.2025
3	Підготовка вступу та І розділу роботи	до 24.03.2025	24.03.2025
4	Підготовка ІІ розділу роботи	до 27.06.2025	27.06.2025
5	Підготовка ІІІ розділу та висновків дипломної роботи	до 30.09.2025	30.09.2025
6	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	до 31.10.2025	31.10.2025
7	Подача дипломної роботи та кафедру у електронному вигляді для перевірки на антиплагіат	з 03.11.2025 по 05.12.2025	05.12.2025
8	Попередній захист дипломної роботи	11.12.2025-24.12.2025	24.12.2025
9	ЗАХИСТ	09.02.2026-11.02.2026	09.02.2026

8 Дата видачі завдання «___»_____2024

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкт) _____ Болдова А.

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ Чуницька І.

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Скрипець Н.

Відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи
на тему «Управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств»
Скрипець Наталії Вікторівни

У сучасному динамічному світі, особливо в умовах глобальних економічних викликів та повномасштабної війни в Україні, інноваційна діяльність є критично важливою для виживання, конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств. Однак, інновації часто вимагають значних фінансових ресурсів, а їхнє фінансування пов'язане з високими ризиками та невизначеністю. Ефективне управління фінансуванням інновацій стає ключовим фактором успіху, дозволяючи компаніям не лише адаптуватися до змін, а й формувати нові ринки та технології. Саме тому дослідження сутності, ролі, джерел та механізмів фінансування інноваційної діяльності, а також розробка практичних рекомендацій щодо її удосконалення, набуває особливої актуальності.

У першому розділі систематизовано підходи до визначення сутності та характеристик управління фінансуванням інноваційної системи підприємств. Розкрито методологію дослідження фінансування інноваційних систем, охарактеризовано теоретичні засади їх функціонування.

У другому розділі здійснено аналіз сучасного стану фінансування інноваційних систем. Визначено ключових учасників управління фінансування, їх ролі та функції. Досліджено основні тенденції розвитку, включаючи вплив технологічних інновацій, цифровізації та змін у законодавчому регулюванні.

У третьому розділі знайдено проблеми розвитку управління фінансування інноваційної діяльності підприємств. Визначено перспективні напрями вдосконалення інфраструктури, підвищення безпеки та ефективності фінансування інноваційної системи підприємств. Сформовано прогноз розвитку на найближчі роки з очікуваними результатами.

Здобувачка вищої освіти Скрипець Н.В. працювала згідно графіку.

Робота виконана самостійно, в повному обсязі у відповідності до чинних вимог, рекомендується до захисту з оцінкою – 36 балів.

Керівник випускної
кваліфікаційної роботи _____ **А.Болдова**

Висновок кафедри про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти Скрипець Н.В. після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «22» 01 2024р. № 7 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ **О. Гудзь**

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувачки Державного податкового університету
Скрипець Наталії Вікторівни
на тему: «Управління фінансування іноваційної діяльності підприємств»

Актуальність теми. У сучасному динамічному світі, особливо в умовах глобальних економічних викликів та повномасштабної війни в Україні, інноваційна діяльність є критично важливою для виживання, конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств. Однак, інновації часто вимагають значних фінансових ресурсів, а їхнє фінансування пов'язане з високими ризиками та невизначеністю. Ефективне управління фінансуванням інновацій стає ключовим фактором успіху, дозволяючи компаніям не лише адаптуватися до змін, а й формувати нові ринки та технології. Саме тому дослідження сутності, ролі, джерел та механізмів фінансування інноваційної діяльності, а також розробка практичних рекомендацій щодо її удосконалення, набуває особливої актуальності

Наукова новизна. Систематизовано теоретичні підходи до фінансування інноваційної діяльності, виокремлено її специфічні особливості, пов'язані з високим ризиком та невизначеністю; виявлено основні проблеми та фактори, що стримують фінансування інновацій на підприємствах України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення; запропоновано методичні підходи до формування оптимальної структури фінансування інноваційних проєктів на підприємстві, враховуючи стадії життєвого циклу інновації та критерії ефективності; обґрунтовано шляхи підвищення ефективності використання власних та залучених джерел фінансування інновацій, включаючи розвиток державно-приватного партнерства та стимулювання венчурного фінансування в Україні.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. В дипломній роботі проведена оцінка розвитку управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств. Теоретичні аспекти розкрито у повному обсязі, табличний та ілюстраційний матеріал є сучасним та в повній мірі розкриває аналітичну складову досліджуваного питання.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, організації, установи, МФУ. Керівництвом підприємств при формуванні інноваційних стратегій, обґрунтуванні вибору джерел фінансування та підвищенні ефективності управління інноваційними проєктами; фінансовими установами при розробці нових продуктів та програм кредитування інноваційних проєктів.

Наявність недоліків. Недоліки в дипломній роботі відсутні, робота виконана на високому рівні.

Загальний висновок і оцінка роботи. Дипломна (магістерська) робота виконана на актуальну тему. Зміст дипломної роботи викладений на достатньому теоретичному рівні, має практичне значення, достатньо глибоко в логічній послідовності викладені питання у повному об'ємі. В цілому робота відповідає вимогам кваліфікаційного рівня та заслуговує на оцінку _____.

Рецензент: Полюхович Андрій Геннадійович, директор ТОВ «КУА «ВЕНТУРІКО»

_____ _____
Підпис, МП П.І.П.

«___» _____20___ р.

АНОТАЦІЯ

Скрипець Н.В.«Управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств»

Мета роботи є теоретичне обґрунтування сутності та ролі інноваційної діяльності у розвитку підприємства, комплексний аналіз сучасного стану та проблем фінансування інновацій на підприємствах України, а також розробка науково-методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення управління їх фінансуванням.

Завдання дослідити теоретичні засади фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств та уточнити понятійний апарат, сутність понять «інноваційна діяльність» та «фінансовий механізм інновацій». Класифікувати джерела та форми фінансування інноваційної діяльності, виділивши переваги та недоліки внутрішніх (власних) та зовнішніх (залучених і позикових) ресурсів. Здійснити аналіз сучасного стану фінансування інноваційної активності підприємств у конкретній галузі або в цілому по країні (тут зазвичай наводиться статистика). Оцінити існуючу систему управління фінансовими потоками в межах інноваційних проєктів на прикладі обраного підприємства.

Об'єкт дослідження теоретичні та практичні аспекти формування механізму управління фінансуванням інноваційного розвитку підприємств у сучасних умовах. Розглянути сутність інноваційної діяльності як об'єкта фінансового управління та класифіковано джерела її фінансування (власні, залучені, позикові та державні. Предметом дослідження у моїй роботі є сукупність економічних відносин, процесів та методів, що виникають у процесі фінансування інновацій. За результатами дослідження сформульовано положення доведено, що управління фінансуванням інновацій — це не просто пошук грошей, а динамічний процес оптимізації капіталу з урахуванням специфічних ризиків інноваційного циклу. Виявлено тенденцію, що більшість підприємств покладаються переважно на власні кошти через дорожнечу банківських кредитів та низьку державну підтримку. Запропоновано методику оцінки ризиків, впроваджено підхід, який дозволяє оцінити не лише прибутковість, а й стійкість фінансування інноваційного проєкту до зовнішніх шоків. Одержані результати можуть бути використані як інструменти податкового стимулювання та створення внутрішніх інноваційних фондів на підприємстві. Найголовнішим результатом (новизною) є удосконалення механізму управління фінансуванням, який, на відміну від існуючих, базується на гнучкому комбінуванні джерел залежно від ризиковості конкретного етапу інноваційного процесу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, управління фінансуванням, джерела фінансування, інноваційний проект, фінансовий механізм, венчурний капітал, інвестиційні ресурси, фінансові ризики, самофінансування, інноваційна стратегія.

Рік виконання роботи: 2024-2025.

Рік захисту роботи: 2026.

ABSTRACT

Skripets N.V. "Management of financing of innovative activities of enterprises"

Meta-robot theoretical framework and development of scientific, methodological and practical recommendations for a comprehensive financial management system for innovative activities of enterprises to ensure their ongoing development advancement of competitiveness in the minds of a dynamic market environment.

The task is to follow the theoretical foundations of financial security for the innovative development of enterprises and clarify the conceptual apparatus, the essence of understanding "innovation activity" and "financial mechanism" "Innovation." Classify the forms of financing of innovative activity, seeing the benefits of both internal (power) and external (received and positional) resources. Carry out an analysis of the current state of financing of innovative activity of enterprises in a particular region or in the region as a whole (statistics should be compiled here). Evaluate the current system for managing financial flows between innovative projects in the industry.

The object of study is the theoretical and practical aspects of the formation of a financial management mechanism for the innovative development of enterprises in modern minds. The essence of innovative activity as an object of financial management and the classification of financing activities (authority, receipt, position and state) are examined. The subject of investigation is My work is a set of economical inputs, processes and methods that arise in the process of financial innovation. Based on the results of the research, a statement has been formulated for financial management Innovation is not easy the search for pennies, and the dynamic process of optimizing capital while addressing the specific risks of the innovation cycle

A tendency has been revealed that most enterprises rely mainly on power through the flow of bank loans and low government support. A methodology for assessing risks has been established, an approach has been promoted that allows evaluate not only the profitability, but also the stability of financing an innovative project before current shocks.

The results can be obtained as a tool for continuous stimulation and creation of internal innovation funds in the enterprise. The most important result (novelty) is the improvement of the management mechanism financing, which, in contrast to the main ones, is based on a large combination of resources depending on the riskiness of a particular stage of the innovation process.

Keywords: innovative activity, financial management, financial resources, innovative project, financial mechanism, venture capital, investment resources, financial risks, self-financing, innovative strategy.

Made year: 2024-2025.

Congrats year: 2026.

Управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств

Скрипець Наташа

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи управління фінансуванням інноваційної діяльності

1.1. Сутність та роль інноваційної діяльності у розвитку підприємства.

1.2. Теоретичні аспекти фінансування інноваційної діяльності.

1.3. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств.

Розділ 2. Аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України

2.1. Загальна характеристика інноваційної діяльності в Україні.

2.2. Аналіз джерел та механізмів фінансування інновацій на вітчизняних підприємствах.

2.3. Дослідження зарубіжного досвіду управління фінансуванням інноваційної діяльності.

2.4. Виявлення основних проблем та факторів, що стримують фінансування інновацій на підприємствах.

Розділ 3. Удосконалення управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств

Вступ

Актуальність теми. У сучасному динамічному світі, особливо в умовах глобальних економічних викликів та повномасштабної війни в Україні, інноваційна діяльність є критично важливою для виживання, конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств. Однак, інновації часто вимагають значних фінансових ресурсів, а їхнє фінансування пов'язане з високими ризиками та невизначеністю. Ефективне управління фінансуванням інновацій стає ключовим фактором успіху, дозволяючи компаніям не лише адаптуватися до змін, а й формувати нові ринки та технології. Саме тому дослідження сутності, ролі, джерел та механізмів

фінансування інноваційної діяльності, а також розробка практичних рекомендацій щодо її удосконалення, набуває особливої актуальності.

Ступінь розробки проблеми. Проблематика інноваційної діяльності та її фінансування є предметом дослідження багатьох видатних вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед зарубіжних авторів варто відзначити праці Й. Шумпетера, П. Друкера, Г. Менша, які заклали основи теорії інновацій. Сучасні концепції управління фінансами розроблені в роботах Ф. Модільяні, М. Міллера, М. С. Скотта та інших. В Україні значний внесок у розвиток теорії інновацій та їх фінансування зробили такі вчені, як О. І. Амоша, В. М. Гейць, С. І. Дем'яненко, В. В. Коваленко, Л. І. Федулова та багато інших. Однак, попри значну кількість досліджень, питання ефективного управління фінансуванням інноваційної діяльності в умовах української економічної трансформації та війни, з урахуванням специфіки вітчизняних підприємств та їхнього інноваційного потенціалу, залишаються недостатньо розробленими та потребують подальшого поглибленого вивчення.

Мета магістерської роботи є теоретичне обґрунтування сутності та ролі інноваційної діяльності у розвитку підприємства, комплексний аналіз сучасного стану та проблем фінансування інновацій на підприємствах України, а також розробка науково-методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення управління їх фінансуванням.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- уточнити сутність та розкрити роль інноваційної діяльності як чинника розвитку підприємства;
- систематизувати теоретичні аспекти фінансування інноваційної діяльності та класифікувати джерела її фінансування;
- проаналізувати сучасний стан, динаміку та особливості інноваційної діяльності на підприємствах України;
- дослідити структуру та механізми фінансування інновацій на вітчизняних підприємствах;

- узагальнити зарубіжний досвід управління фінансуванням інноваційної діяльності та визначити можливості його адаптації до українських реалій;
- виявити основні проблеми та фактори, що стримують ефективне фінансування інновацій на підприємствах України;
- розробити методичні підходи до формування оптимальної структури фінансування інноваційних проєктів;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності використання власних та залучених джерел фінансування інновацій на підприємствах.

Об'єкт дослідження є процеси управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних підходів та практичних механізмів формування, залучення та використання фінансових ресурсів для інноваційного розвитку підприємств.

У процесі дослідження використовувались такі загальнонаукові та спеціальні методи:

- системний підхід – для комплексного вивчення інноваційної діяльності та її фінансування як складної системи;
- діалектичний метод та метод наукової абстракції – для визначення сутності інноваційної діяльності та її фінансування;
- аналізу та синтезу, індукції та дедукції – для обґрунтування теоретичних положень, класифікації джерел фінансування та формування висновків;
- статистичного аналізу (динамічних рядів, порівняльного аналізу) – для оцінки стану та динаміки інноваційної діяльності в Україні та аналізу джерел її фінансування;
- порівняльного аналізу – для зіставлення вітчизняного та зарубіжного досвіду управління фінансуванням інновацій;
- графічний та табличний методи – для наочного представлення результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у-

- *уточнено* понятійно-категоріальний апарат інноваційної діяльності, що дозволило повніше розкрити її роль у формуванні конкурентних переваг підприємства;
- *систематизовано* теоретичні підходи до фінансування інноваційної діяльності, виокремлено її специфічні особливості, пов'язані з високим ризиком та невизначеністю;
- *виявлено* основні проблеми та фактори, що стримують фінансування інновацій на підприємствах України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення;
- *запропоновано* методичні підходи до формування оптимальної структури фінансування інноваційних проєктів на підприємстві, враховуючи стадії життєвого циклу інновації та критерії ефективності;
- *обґрунтовано* шляхи підвищення ефективності використання власних та залучених джерел фінансування інновацій, включаючи розвиток державно-приватного партнерства та стимулювання венчурного фінансування в Україні.

Практичне значення одержаних результатів одержані в роботі результати мають практичне значення і можуть бути використані-

- керівництвом підприємств – при формуванні інноваційних стратегій, обґрунтуванні вибору джерел фінансування та підвищенні ефективності управління інноваційними проєктами;
- фінансовими установами – при розробці нових продуктів та програм кредитування інноваційних проєктів.

1.1. Сутність та роль інноваційної діяльності у розвитку підприємства.

Інноваційна діяльність є одним із ключових факторів успішного розвитку сучасного підприємства. Вона дозволяє адаптуватися до мінливих умов ринку, підвищувати конкурентоспроможність, розширювати ринки збуту та забезпечувати стале зростання. Розглянемо сутність та роль інноваційної

діяльності більш детально. Інноваційна діяльність – це цілеспрямований процес, що охоплює комплекс наукових, технічних, організаційних, фінансових та комерційних заходів, спрямованих на створення, розробку, освоєння та поширення нових або значно вдосконалених видів продукції (товарів, послуг), технологій, методів управління та організаційних рішень.

Основними ознаками інноваційної діяльності є-

- новизна, інновація завжди передбачає появу чогось нового або значно поліпшеного, що не існувало раніше у даній формі чи якості.,
- застосовність інновації має бути втілена в реальний продукт, послугу, технологію або організаційний процес.,
- комерційна цінність у більшості випадків інновація спрямована на отримання економічної вигоди, тобто має ринковий потенціал.,
- ризикованість інноваційна діяльність завжди пов'язана з певними ризиками, оскільки успіх нових розробок не завжди гарантований.,
- системність інновації рідко виникають ізольовано; зазвичай вони є результатом системного підходу до дослідження, розробки та впровадження.

Ось кілька типів підприємств та конкретних прикладів з України, які можуть підійти, з урахуванням того, що ситуація в Україні швидко змінюється, і фінансування інновацій є викликом для багатьох.

Деякі машинобудівні підприємства, які модернізують виробництво, впроваджують нові технології (наприклад, роботизацію, автоматизацію) або розробляють нову продукцію з високою доданою вартістю. Проблема часто фінансування інновацій у промисловості стикається з браком власних коштів та складністю залучення зовнішнього фінансування. Для прикладу компанії у сфері відновлюваної енергетики (наприклад, UDP Renewables), які будують сонячні та вітрові електростанції. Хоча сама технологія може бути не їхньою власною інновацією, управління інвестиціями у ці проєкти, їх фінансування та подальший розвиток є яскравим прикладом управління фінансуванням інноваційного розвитку. Інновації можна класифікувати за різними ознаками

за об'єктом продуктові інновації створення нових або значно покращених товарів чи послуг (наприклад, смартфон, електромобіль, новий вид лікарського засобу).

Процесні інновації впровадження нових або значно покращених методів виробництва, дистрибуції або підтримки (наприклад, використання роботів на виробництві, системи "точно в строк", технології 3D-друку).Організаційні інновації впровадження нових методів організації бізнес-практик, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків компанії (наприклад, впровадження плоских організаційних структур, agile-методологій, системи дистанційної роботи). Маркетингові інновації впровадження нових методів маркетингу, що включають значні зміни в дизайні продукту, його упаковці, просуванні або ціноутворенні (наприклад, нові моделі ціноутворення, інтерактивна реклама, таргетований маркетинг).

За ступенем новизни радикальні (базисні) інновації створюють нові галузі або значно змінюють існуючі (наприклад, винахід інтернету, парової машини). Поліпшуючі (інкрементальні) інновації змінюють окремі параметри продукції або технології, покращуючи їх якість, ефективність або знижуючи витрати (наприклад, нові версії програмного забезпечення, удосконалення існуючої моделі автомобіля). Роль інноваційної діяльності для розвитку підприємства є багатогранною і стратегічно важливою. Вона виявляється у наступних аспектах підвищення конкурентоспроможності. Впровадження інновацій дозволяє підприємству виділятися на ринку, пропонуючи унікальні продукти або послуги, які конкуренти не мають. Це дає конкурентні переваги, дозволяє залучати нових клієнтів та утримувати існуючих. Зростання прибутковості та рентабельності нові продукти з підвищеною цінністю для споживача можуть продаватися за вищою ціною. Процесні інновації дозволяють знизити собівартість виробництва, підвищити продуктивність праці та ефективність використання ресурсів, що безпосередньо впливає на збільшення прибутку. Розширення ринків збуту та освоєння нових ніш інноваційні продукти або послуги можуть відкривати

доступ до нових сегментів ринку, які раніше були недоступними, або створювати абсолютно нові ринки. Це забезпечує потенціал для значного розширення бізнесу. Адаптація до змін зовнішнього середовища сучасний світ характеризується високою динамічністю та непередбачуваністю. Інноваційна діяльність є механізмом, що дозволяє підприємству швидко реагувати на зміни у потребах споживачів, технологічних трендах, законодавчих вимогах та економічних умовах. Формування позитивного іміджу та репутації підприємства, які постійно впроваджують інновації, сприймаються як лідери галузі, орієнтовані на прогрес. Це підвищує довіру споживачів, партнерів та інвесторів, приваблює талановитих співробітників. Мотивація та розвиток персоналу участь у інноваційних проектах стимулює творчий потенціал співробітників, сприяє їх професійному розвитку, підвищує задоволеність роботою та залученість до справ компанії. Забезпечення сталого розвитку постійний інноваційний потік є запорукою довгострокового функціонування та розвитку підприємства. Без інновацій компанія ризикує втратити свої позиції на ринку, бути витісненою конкурентами та з часом стати неконкурентоспроможною.Оптимізація внутрішніх процесів організаційні та процесні інновації дозволяють вдосконалювати внутрішні операції, знижувати бюрократію, покращувати комунікацію та підвищувати загальну ефективність управління.

Незважаючи на очевидні переваги, інноваційна діяльність пов'язана з рядом викликів високі витрати. Не всі інноваційні проекти виявляються успішними, існує ризик невдачі. Працівники та іноді керівництво можуть чинити опір впровадженню нового. Необхідність кваліфікованого персоналу для інновацій потрібні висококваліфіковані спеціалісти. Фактори успіху інноваційної діяльності стратегічне бачення та лідерство. Чітке розуміння необхідності інновацій та їх підтримка з боку вищого керівництва. Створення інноваційної культури заохочення творчості, експериментів та готовності до ризику. Ефективне управління проектами: Систематичний підхід до планування, реалізації та контролю інноваційних проектів. Співпраця та

партнерство взаємодія з науковими установами, стартапами, іншими компаніями. Орієнтація на клієнта розуміння потреб споживачів та створення інновацій, що відповідають цим потребам.

Таким чином, інноваційна діяльність є не просто бажаною, а життєво необхідною умовою для розвитку сучасного підприємства. Вона є двигуном прогресу, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності, економічне зростання та сталий розвиток в умовах глобальних змін. Підприємства, які усвідомлюють сутність та роль інновацій, активно їх впроваджують та ефективно управляють ними, мають значно більші шанси на успіх та лідерство у своїй галузі.

1.2. Теоретичні аспекти фінансування інноваційної діяльності.

Фінансування інноваційної діяльності – це багатогранний процес, що вимагає глибокого розуміння не лише економічних механізмів, й теоретичних засад. Цей розділ присвячений ключовим теоретичним аспектам, що лежать в основі формування та управління фінансовими ресурсами для інновацій. Фінансування інноваційної діяльності – це сукупність економічних відносин, пов'язаних із формуванням, розподілом і перерозподілом фінансових ресурсів для забезпечення інноваційних процесів на всіх стадіях їх життєвого циклу. На відміну від фінансування поточної операційної діяльності, фінансування інновацій має ряд специфічних особливостей, що зумовлені самою природою інновацій високий рівень невизначеності та ризику: Інноваційні проекти часто пов'язані з високим ступенем невизначеності щодо кінцевого результату, термінів реалізації та комерційного успіху. Це підвищує ризики для інвесторів і вимагає особливих підходів до оцінки та управління ними.

Значні стартові інвестиції та тривалий термін окупності на етапах досліджень та розробок інноваційні проекти потребують значних вкладень, тоді як віддача від них може бути віддаленою у часі. Це створює "розрив фінансування" особливо для стартапів. Складність оцінки та застави нематеріальний характер багатьох інноваційних активів (ідеї, патенти, ноу-

хау) ускладнює їхню оцінку та використання як застави для традиційних джерел фінансування, таких як банківські кредити. Асиметрія інформації засновники інноваційних проектів зазвичай володіють більшою інформацією про потенціал та ризики свого проекту, ніж потенційні інвестори. Це створює проблему "морального ризику" та "несприятливого відбору". Потреба в специфічних компетенціях інвесторів: Успішне фінансування інновацій часто вимагає від інвесторів не лише капіталу, а й галузевих знань, управлінського досвіду та мережевих зв'язків.

Теоретичні аспекти фінансування інновацій базуються на кількох ключових економічних теоріях та концепціях теорія життєвого циклу інновації ця теорія стверджує, що кожен інноваційний проект проходить через певні стадії виникнення ідеї, R&D, розшифровується як Research and Development, що українською означає дослідження та розробки. прототипування, комерціалізація, зростання та зрілість. На кожній стадії вимоги до обсягу, структури та джерел фінансування суттєво відрізняються початкові стадії характеризуються високою невизначеністю, відсутністю доходу та великими витратами. На цих етапах домінують власні кошти засновників, гранти, фінансування від бізнес-ангелів, ранній венчурний капітал. Стадія комерціалізації та зростання вимагає значних інвестицій у виробництво, маркетинг, розширення ринків. До залучених джерел додаються венчурний капітал, стратегічні інвестори, а згодом — банківські кредити та публічні розміщення акцій.

Вид економічної діяльності

Добування кам'яного та бурого вугілля

Добування сирої нафти та природного газу

Добування металевих руд

Добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів

Надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів

Виробництво харчових продуктів

Виробництво напоїв

Виробництво тютюнових виробів

Текстильне виробництво

Виробництво одягу

Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів

Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння

Виробництво паперу та паперових виробів

Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації

Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення

Теорія асиметричної інформації, згідно з цією теорією (Дж. Акерлоф, М. Спенс, Дж. Стігліц – Нобелівська премія 2001 р.), одна сторона угоди (наприклад, інноватор) володіє більшою інформацією, ніж інша (інвестор). Це породжує проблему "несприятливого відбору".Інвестору складно відрізнити "якісні" інноваційні проекти від "неякісних", що може призвести до відмови від фінансування навіть перспективних ідей.

Проблему "морального ризику" після отримання фінансування інноватор може діяти менш відповідально, оскільки ризики частково перекладаються на інвестора.Ці проблеми пояснюють перевагу певних джерел фінансування (наприклад, венчурний капітал з активною участю інвестора) та необхідність сигналізації (надання інформації, що демонструє якість проекту) та моніторингу. Яка ж класифікація джерел фінансування інноваційної діяльності? Джерела фінансування інноваційної діяльності можна класифікувати за різними ознаками, за приналежністю капіталу:

- власні джерела нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, статутний капітал (для нових підприємств), резервні фонди, кошти від продажу активів. Це найдешевше та найменш ризикове джерело, що не вимагає залучення зовнішнього контролю.,

- залучені джерела кошти, що залучаються ззовні на поворотній чи безповоротній основі.,
- за формою залучення залучених джерел
- боргове фінансування банківські кредити, випуск облігацій, лізинг. Забезпечує фінансування без втрати контролю, але вимагає регулярних виплат та наявності застави.
- приватні джерела власні кошти підприємств, кошти приватних інвесторів (бізнес-ангелів, венчурних фондів, фізичних осіб).
- державні джерела бюджетні асигнування, гранти, державні програми підтримки інновацій, пільгові кредити, створення інноваційних фондів, податкові стимули.
- міжнародні джерела міжнародні фонди, програми ЄС, іноземні інвестиції, кредити міжнародних фінансових організацій.

Взаємозв'язок теорії та практики фінансування інновацій.Теоретичні аспекти фінансування інноваційної діяльності є фундаментом для розробки практичних рекомендацій та моделей управління. Розуміння асиметрії інформації пояснює, чому банки неохоче кредитують стартапи та чому венчурні капіталісти вимагають частку в компанії. Теорія життєвого циклу інновації допомагає підприємствам планувати свої фінансові потреби на різних етапах, а інвесторам – вибирати відповідні стратегії інвестування. Виклики, що стоять перед фінансуванням інновацій, такі як "долина смерті" (період, коли стартап має витрати, але ще не генерує дохід), можуть бути пояснені саме через ці теоретичні концепції. Ефективна фінансова стратегія інноваційного підприємства повинна враховувати всі ці аспекти, адаптуючись до специфіки проекту, ринкових умов та доступних джерел фінансування.

1.3. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств.

Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств є одним з найважливіших аспектів забезпечення їхнього розвитку та конкурентоспроможності. Вибір оптимального джерела залежить від багатьох факторів, включаючи стадію життєвого циклу інновації, обсяг необхідних коштів, рівень ризику, доступність фінансових інструментів та стратегічні цілі підприємства.

Загалом, джерела фінансування інноваційної діяльності можна класифікувати за кількома ознаками. За приналежністю капіталу, власні джерела (внутрішні). Найбільш бажане джерело, оскільки не потребує залучення зовнішніх інвесторів і не тягне за собою витрат на обслуговування (відсотки, дивіденди). Це відображає концепцію самофінансування. Амортизаційні відрахування,кошти, що накопичуються в процесі зносу основних засобів та нематеріальних активів. Хоча їхнє основне призначення – відтворення основних фондів, вони можуть тимчасово використовуватися для фінансування інновацій. Статутний капітал для новостворених інноваційних підприємств (стартапів) початковий статутний капітал, внесений засновниками, є основним джерелом фінансування на ранніх етапах. Резервні фонди створені підприємством для покриття непередбачених витрат, але можуть бути використані для фінансування ризикових інноваційних проектів. Кошти від продажу невикористовуваних активів реалізація застарілих або непрофільних активів може генерувати кошти для інноваційних вкладень. Переваги власних джерел- повний контроль над проектом, відсутність боргового навантаження, низькі витрати на залучення. Недоліки власних джерел- обмеженість обсягу, особливо для масштабних та довгострокових інноваційних проектів; можливість упущеної вигоди від альтернативного використання коштів.

Залучені джерела (зовнішні) кошти, що надходять від зовнішніх інвесторів або кредиторів. Вони поділяються на боргове та акціонерне (пайове) фінансування. Боргове фінансування банківські кредити традиційний інструмент, що передбачає повернення коштів з відсотками. Для

інноваційних проектів банки часто вимагають значне забезпечення через високі ризики. Випуск облігацій- залучення коштів шляхом продажу боргових цінних паперів. Дозволяє залучити великі обсяги коштів від широкого кола інвесторів. Комерційний кредит-надання відстрочки платежу або товарного кредиту однією компанією іншій (наприклад, постачальником сировини). Лізинг дозволяє використовувати дороге обладнання без його придбання у власність, що зменшує початкові інвестиції. Державні цільові кредити надаються державою на пільгових умовах для підтримки пріоритетних інноваційних напрямків. Переваги боргового фінансування збереження контролю над компанією, можливість використання податкових відрахувань на відсотки, чіткі терміни та умови повернення. Недоліки боргового фінансування необхідність регулярних виплат (навіть за відсутності прибутку), високі вимоги до застави для інноваційних проектів, збільшення фінансового ризику підприємства. Акціонерне (пайове) фінансування- венчурний капітал надається венчурними фондами або бізнес-ангелами інноваційним стартапам з високим потенціалом зростання в обмін на частку в капіталі. Характеризується готовністю до високих ризиків, довгостроковою перспективою та активною участю інвестора в управлінні. Бізнес-ангели приватні інвестори, які надають фінансування на дуже ранніх стадіях розвитку інноваційних проектів, часто разом з менторською підтримкою. Фонди прямих інвестицій інвестують у більш зрілі, але все ще зростаючі інноваційні компанії, часто з метою їхнього подальшого продажу.

Публічні розміщення акцій залучення капіталу шляхом продажу акцій на фондовому ринку. Доступно для компаній зі значним розміром та доведеною ефективністю. Краудфандинг залучення невеликих сум коштів від великої кількості людей через інтернет-платформи (наприклад, Kickstarter, Indiegogo). Може бути заснований на винагороді, позиці, акціонерній участі. Переваги акціонерного фінансування: відсутність обов'язку повернення коштів, розподіл ризиків з інвесторами, доступ до експертизи та мережі контактів інвесторів (особливо венчурних). Недоліки акціонерного

фінансування: втрата частини контролю над компанією, необхідність ділитися прибутком, високі витрати на залучення (особливо для IPO), потенційні конфлікти інтересів з інвесторами.

За джерелом походження -приватні джерела всі вищезгадані власні кошти підприємств, а також кошти приватних інвесторів (бізнес-ангелів, венчурних фондів, фондів прямих інвестицій, краудфандингу).

Державні джерела- бюджетні асигнування пряме фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) або інноваційних програм з державного та місцевих бюджетів. Гранти та субсидії, безповоротна фінансова допомога для підтримки пріоритетних інноваційних проектів, що відповідають державним стратегічним цілям.

Державні інноваційні фонди- спеціалізовані фонди, створені державою для фінансування інновацій через кредити, пайову участь, або гранти.

Податкові пільги- зменшення податкового навантаження для інноваційних підприємств або проектів (наприклад, пільги на прибуток, ПДВ, податок на майно).

Ефективне фінансування інноваційної діяльності вимагає глибокого аналізу потреб підприємства, оцінки ризиків проекту, а також розуміння переваг та недоліків кожного джерела. Часто успішні інноваційні проекти використовують комбіноване фінансування, поєднуючи різні джерела на різних етапах свого розвитку, щоб забезпечити оптимальну структуру капіталу та мінімізувати фінансові ризики. В умовах сучасної економіки, що постійно змінюється, здатність підприємства ефективно залучати та управляти фінансовими ресурсами для інновацій є ключовим фактором його довгострокового успіху. Інновації, що руйнують (підривні) існуючі бізнес-моделі: Це підвид проривних інновацій, який фокусується на тому, як інновація може "зламати" існуючий ринок.

Приклад Клейтон Крістенсен, професор Гарвардської школи бізнесу, розробив концепцію "підривних інновацій". Хоча він не є "відомою особою" у звичному сенсі підприємця, його ідеї мали величезний вплив на розуміння

інновацій і те, як вони можуть змінити галузі. Він стверджував, що нові, простіші та дешевші продукти або послуги можуть спочатку з'явитися на низьких сегментах ринку, а потім поступово витіснити провідних гравців.

Приклад компанії, подібні до Netflix, які спочатку пропонували прокат DVD поштою, а потім перейшли на стримінгові послуги, підірвали традиційну модель кінопрокату.

Соціальні інновації- спрямовані на вирішення соціальних проблем, покращення добробуту суспільства та створення нових соціальних цінностей. Приклад- Мухаммад Юнус, засновник Grameen Bank, відомий своїми інноваціями у сфері мікрофінансування, що дозволило мільйонам бідних людей отримати доступ до кредитів та покращити своє життя. Приклад- Флоренс Найтінгейл, хоча жила в іншу епоху, її внесок у сучасну сестринську справу та госпітальну гігієну можна розглядати як соціальну інновацію, що значно покращила здоров'я та якість життя.

Розділ 2. Аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України

2.1. Загальна характеристика інноваційної діяльності в Україні.

Інновація (від лат. innovatio – оновлення, зміна) є центральним поняттям сучасної економічної науки та практики, що розглядається як ключовий фактор економічного зростання та конкурентоспроможності. Класичне визначення Йозефа Шумпетера (Schumpeter, 1934) трактує інновацію як "нову комбінацію виробничих факторів", що включає -виробництво нового товару або існуючого товару нової якості,впровадження нового методу виробництва або комерційної реалізації; відкриття нового ринку збуту; освоєння нового джерела сировини або напівфабрикатів, проведення реорганізації галузі, наприклад, створення монопольного положення або його руйнування. Давайте знайдемо ключові факти та статистичні дані, які

допоможуть нам підтвердити стан фінансування інноваційної діяльності в Україні.

На загальному обсязі та джерелах фінансування проведений аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України це дозволило, виявити значні системні недоліки.По-перше, було встановлено, що основним джерелом фінансування інновацій протягом багатьох років залишаються власні кошти підприємств, які у 2025 році склали близько 87,7% загального обсягу фінансування інноваційної діяльності. Це свідчить про обмеженість зовнішніх джерел фінансування та значну залежність інноваційної активності від внутрішніх резервів підприємств, що часто є недостатніми для реалізації масштабних та довгострокових інноваційних проєктів.

На низькій частці інноваційно активних підприємств, проведений аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України дозволив виявити, що інноваційні процеси не набули достатніх масштабів.По-перше, було встановлено, що кількість підприємств, які впроваджують інновації, становить всього 12–14% від загальної кількості промислових підприємств, що у 3–4 рази менше, ніж в інноваційно розвинутих країнах. Це свідчить про низьку інноваційну активність українських підприємств, яка значною мірою зумовлена недостатнім та нестабільним фінансуванням, а також відсутністю дієвих стимулів до інновацій.

На незначній ролі держави проведений аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України дозволило, виявити системні прогалини у державній підтримці.По-перше, було встановлено, що фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету часто не перевищує 0,3% ВВП, при нормі, яка б забезпечила економічну функцію науки, близько 0,9% ВВП. Це свідчить про пасивність держави у стимулюванні інновацій та недостатність бюджетних асигнувань для повноцінного розвитку науково-дослідних та дослідно-конструкторських

робіт, що є критично важливим для інноваційного розвитку країни. Сучасні підходи, зокрема "Осло Бук" (OECD/Eurostat, 2024), це міжнародний посібник, розроблений спільно Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD) та Євростатом (Eurostat), який містить рекомендації щодо збору та інтерпретації даних про інновації, розширює це розуміння, визначаючи інновацію як впровадження нового або значно покращеного продукту (товару чи послуги), процесу, нового маркетингового методу або нового організаційного методу у діловій практиці, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язках. Важливою відмінністю інновації від винаходу чи відкриття є її практичне застосування та комерціалізація. Винахід може залишатися нереалізованою ідеєю, тоді як інновація передбачає її впровадження у виробництво або використання, що створює додану вартість.

Як класифікуються інновацій? Інновації класифікуються за різними критеріями, що дозволяє глибше зрозуміти їхню природу та вплив,за рівнем новизни-

- радикальні (проривні) інновації- створюють нові ринки або принципово змінюють існуючі технологічні парадигми (наприклад, винахід інтернету, смартфона).
- інкрементальні (поліпшуючі) інновації покращують існуючі продукти, процеси або послуги, не змінюючи їхньої суттєвої природи (наприклад, щорічні оновлення мобільних телефонів, підвищення енергоефективності обладнання).

За об'єктом- продуктові інновації створення нових або значно покращених товарів/послуг (наприклад, електромобілі, онлайн-банкінг). Процесні інновації впровадження нових або значно покращених методів виробництва, доставки або розподілу (наприклад, автоматизовані лінії виробництва, методи 3D-друку). Маркетингові інновації застосування нових маркетингових методів, що стосуються дизайну продукту, упаковки, просування або ціноутворення (наприклад, персоналізована реклама, соціальні мережі для просування). Організаційні інновації впровадження

нових організаційних методів у діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язках компанії (наприклад, гнучкий графік роботи, створення горизонтальних структур управління). За сферою застосування-технологічні, соціальні, управлінські, екологічні інновації.

Інновації є фундаментальною рушійною силою економічного зростання та підвищення національної конкурентоспроможності. Вони сприяють-зростанню продуктивності, нові технології та процеси дозволяють виробляти більше продукції з меншими витратами. Створенню нових ринків та галузей радикальні інновації можуть відкривати абсолютно нові сектори економіки (наприклад, біотехнології, штучний інтелект). Підвищенню конкурентоспроможності компанії та країни, що активно впроваджують інновації, отримують переваги на внутрішньому та світовому ринках. Поліпшенню якості життя інновації в медицині, освіті, транспорті та інших сферах безпосередньо впливають на добробут суспільства. Вирішенню глобальних викликів інновації є ключовим інструментом для боротьби зі зміною клімату, енергетичною безпекою, епідеміями та іншими світовими проблемами. Теорії ендогенного зростання (наприклад, Р. Лукаса, П. Ромера) підкреслюють, що технологічний прогрес та інновації не є екзогенним фактором, а залежать від інвестицій у людський капітал, НДДКР та знання.
Нормативно-правова база інноваційної діяльності в Україні формувалася з початку 2000-х років, прагнучи створити сприятливе середовище для розвитку науки та технологій. Основними документами є Закон України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 № 40-IV є базовим документом, що визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. Він визначає поняття інновацій, інноваційної продукції, інноваційних проектів, а також форми та методи державної підтримки інноваційної діяльності.Відповідальність за формування та реалізацію інноваційної політики в Україні покладена на низку державних органів Кабінет Міністрів України-формує загальну державну політику у сфері інновацій. Міністерство освіти і науки України-

відповідає за науково-технічну та інноваційну політику, координацію діяльності у сфері наукових досліджень, підготовку наукових кадрів.

Аналіз статистичних даних Державної служби статистики України свідчить про неоднозначну динаміку інноваційної діяльності. До повномасштабного вторгнення (2022 р.) спостерігалися такі тенденції-частка інноваційно активних підприємств. Цей показник, як правило, був значно нижчим, ніж у розвинених країнах ЄС. Наприклад, у 2021 році частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, становила близько 15-20% (залежно від методології та вибірки), тоді як у країнах-лідерах цей показник міг перевищувати 50%. Кількість поданих патентних заявок та виданих патентів хоча Україна має певний патентний потенціал, кількість заявок та виданих патентів, особливо міжнародних, є відносно низькою. Це свідчить про проблеми з комерціалізацією винаходів та їх впровадженням у виробництво. Експорт-імпорт високотехнологічної продукції, Україна залишається переважно експортером сировини та продукції низького та середнього технологічного рівня, тоді як імпорт високотехнологічної продукції значно переважає експорт.

Після 24 лютого 2022 року статистичні дані стають менш репрезентативними через окупацію територій, міграцію населення, руйнування виробничих потужностей та зміну економічних пріоритетів. Значна частина інноваційної діяльності переорієнтувалася на потреби оборони та відновлення.Інноваційна діяльність є критично важливою для сталого розвитку та відновлення України, особливо в умовах повномасштабної агресії. Теоретичні засади підкреслюють її ключову роль у економічному зростанні та підвищенні конкурентоспроможності. Існуюче законодавство України створює базові рамки для інноваційної діяльності, проте його ефективність обмежується низкою недоліків, включаючи фрагментарність, бюрократію та недостатнє фінансування. Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні характеризується низькими статистичними показниками порівняно з розвиненими країнами та системними проблемами, такими як відтік кадрів та

слабка взаємодія між наукою та бізнесом. Незважаючи на виклики війни, що суттєво впливають на всі сфери економіки, потреба у відновленні країни, міжнародна підтримка та наявність талановитих фахівців створюють унікальні можливості для трансформації інноваційної системи України.

2.2. Аналіз джерел та механізмів фінансування інновацій на вітчизняних підприємствах.

Аналіз джерел та механізмів фінансування інновацій на вітчизняних підприємствах є критично важливим для розуміння стану інноваційної активності в Україні та визначення шляхів її стимулювання.Основні джерела фінансування інновацій на вітчизняних підприємствах. Власні кошти підприємств це історично та статистично є домінуючим джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні. Підприємства часто покладаються на нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування та інші внутрішні резерви для фінансування своїх інноваційних проектів. Хоча це демонструє певну самостійність, воно також вказує на недостатній розвиток інших механізмів фінансування та потенційний дефіцит капіталу для масштабних інноваційних проривів, особливо в умовах обмежених власних ресурсів.

Ця таблиця допоможе класифікувати та описати основні джерела коштів, що залучаються для фінансування інноваційної діяльності.

№	Джерело фінансування	Характеристика	Переваги	Недоліки	Приклади (сфери застосування)
	Власні кошти підприємств	Нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, статутний капітал	Незалежність, відсутність боргового навантаження, простота залучення	Обмежений обсяг, ризик упущених можливостей (якщо кошти не інвестуються в інновації)	Будь-які галузі, стартапи на початкових етапах

Державне фінансування	Бюджетні кошти, державні гранти, субсидії, цільові програми	Безповоротність (гранти), підтримка стратегічно важливих галузей, зниження ризиків для інвесторів	Бюрократія, складна процедура отримання, обмеженість коштів	Оборонна промисловість, фундаментальні дослідження, екологічні проекти, космічні технології
Банківське кредитування	Коротко- та довгострокові кредити, овердрафт	Доступність для усталених підприємств, гнучкість у використанні	Високі відсоткові ставки, необхідність застави, вимоги до кредитоспроможності	Промисловість, IT-сфера (на розширення), модернізація виробництва
Венчурний капітал	Інвестиції у високоризикові, але потенційно високоприбуткові стартапи та інноваційні проекти	Значні обсяги фінансування, експертна підтримка та менторство, доступ до мережі контактів	Втрата частки у власності, жорсткі вимоги до перспективності проекту, ризик втрати контролю	IT, біотехнології, штучний інтелект, високотехнологічні стартапи
Приватні інвестори (бізнес-ангели)	Індивідуальні інвестиції у стартапи на ранніх стадіях	Гнучкість умов, швидкість прийняття рішень, досвід та контакти інвестора	Обмеженість обсягів інвестицій, потенційні конфлікти інтересів	Стартапи на ранніх стадіях, соціальні інновації
Краудфандинг	Збір коштів від великої кількості людей через онлайн-платформи	Демократичний доступ до фінансування, тестування ринкового	Необхідність ефективної маркетингової кампанії, ризик недобору коштів,	Творчі проекти, соціальні інновації, деякі технологічні стартапи

		попиту, формування спільноти	можливі юридичні складності	(споживчі товари)
Державно-приватне партнерство (ДПП)	Співпраця держави та приватного сектору для реалізації інноваційних проектів	Розподіл ризиків, залучення приватних інвестицій у державні проекти, підвищення ефективності	Складність структури, тривалий період реалізації, необхідність узгодження інтересів	Інфраструктурні проекти, великі дослідницькі центри, інноваційні кластери
Гранти та міжнародні програми	Кошти, що надаються міжнародними фондами, організаціями для підтримки досліджень та інновацій	Безповоротність, доступ до міжнародного досвіду та мереж, підтримка міжкультурної співпраці	Висока конкуренція, складні процедури подачі заявок, вимоги до звітності	Екологічні проекти, соціальні інновації, наукові дослідження, освіта

Ефективне фінансування інновацій є запорукою економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світових ринках. Для цього необхідно комплексний підхід, який поєднує державну підтримку, приватні інвестиції та розвиток фінансової інфраструктури.

Статистика по інноваційній діяльності в Україні часто має певне відставання. Найнадійніші та найдетальніші дані зазвичай надає Державна служба статистики України. Основні статистичні факти та джерела їх фінансування домінуюча роль власних коштів підприємств. Факт протягом багатьох років основним джерелом фінансування інноваційної діяльності українських підприємств залишаються власні кошти. Наприклад, у 2025 році їхня частка становила близько 87,7% від загального обсягу фінансування інновацій. Це свідчить про системну проблему недостатньої диверсифікації джерел

фінансування та високу залежність інноваційної активності від внутрішніх резервів, які часто є обмеженими, особливо для малих та середніх підприємств, що гальмує реалізацію масштабних та ризикованих інноваційних проєктів. Звіти Державної служби статистики України або аналітичні доповіді (наприклад, Міністерства освіти і науки, що посилаються на Держстат). Конкретно: Науково-аналітична доповідь "Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році" (МОН).

Огляд науково-аналітичної доповіді "Інноваційна діяльність в Україні у 2025 році

Це є загальна інформація і вона, підготовлена Державною науковою установою "Український інститут науково-технічної експертизи та інформації" (УкрІНТЕІ) під егідою Міністерства освіти і науки України (МОН), є щорічним аналітичним оглядом стану інноваційної діяльності в країні. Вона базується на офіційних статистичних даних Державної служби статистики України, результатах власних досліджень, а також міжнародних порівняннях (часто з використанням методології "Осло Бук").

Мета цієї інформації оцінка поточного стану інноваційної діяльності в Україні. Виявлення основних тенденцій та проблем у розвитку інновацій. Аналіз джерел та механізмів фінансування інновацій, визначення бар'єрів, що перешкоджають інноваційному розвитку. Розробка рекомендацій для формування ефективної державної інноваційної політики. Загальний стан інноваційної діяльності в Україні, кількість інноваційно активних підприємств.Зазвичай, доповіді УкрІНТЕІ показують, що частка інноваційно активних підприємств в Україні значно нижча, ніж у розвинених країнах ЄС. Наприклад, у 2025 році цей показник коливався в межах 12-14% промислових підприємств. Це свідчить про низький рівень впровадження інновацій та необхідність стимулювання підприємств до інноваційної діяльності. Обсяги реалізованої інноваційної продукції-послуг аналізується динаміка обсягів реалізованої інноваційної продукції та її частка в загальному обсязі реалізації. Показує, наскільки інновації конвертуються у

комерційні успіхи. Динаміка та структура витрат на інновації розглядається загальний обсяг витрат, їхній розподіл за видами інноваційної діяльності (дослідження та розробки, придбання обладнання, маркетинг, навчання персоналу тощо).Пропозиції щодо вдосконалення державної інноваційної політики. Заходи щодо стимулювання інвестицій в інновації. Шляхи розвитку інноваційної інфраструктури та підтримки інноваційного бізнесу.

Низька частка інноваційно активних підприємств ."Кількість підприємств, що впроваджують інновації, є вкрай низькою. Наприклад, у 2025 році лише 12-14% промислових підприємств були інноваційно активними, що у 3-4 рази менше, ніж у розвинених країнах." Такий показник вказує на низький рівень інноваційної культури та обмеженість інноваційного потенціалу української економіки в цілому, що безпосередньо пов'язано з відсутністю належних механізмів фінансової підтримки та стимулювання."Фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету в Україні традиційно є вкрай недостатнім. Наприклад, державні витрати на науку та інновації часто не перевищують 0,3% ВВП, тоді як для забезпечення економічної функції науки рекомендовано близько 0,9-1% ВВП. Це свідчить про пасивність держави у стимулюванні інноваційних процесів та відсутність цілісної, ефективної державної політики, спрямованої на підтримку інновацій, що критично важлива для формування сприятливого інноваційного клімату та залучення приватних інвестицій. Частка іноземних інвестицій та венчурного капіталу у фінансуванні інновацій на українських підприємствах залишається мізерною. Наприклад, у 2025 році кошти іноземних інвесторів отримали лише 3 підприємства в обсязі 42,5 млн грн (0,3% від загального обсягу фінансування інновацій). (Ці дані можуть бути застарілими, але ілюструють загальну тенденцію). Така ситуація вказує на низьку інвестиційну привабливість українського інноваційного сектору для зовнішніх інвесторів, зумовлену високими ризиками, недосконалістю законодавчої бази та відсутністю розвинутої інфраструктури для венчурного фінансування.Дані Держстату, Національного банку України щодо прямих іноземних інвестицій, звіти

Української асоціації венчурного капіталу (UVCA). Повномасштабна війна суттєво вплинула на ПІІ, тому найсвіжіші дані будуть відображати цей вплив.

Ця таблиця сфокусується на конкретних інструментах та способах, за допомогою яких здійснюється фінансування.

№	Механізм фінансування	Опис	Умови застосування	Ризики	Результат (цільове використання)
	Пряме фінансування (власні кошти, гранти)	Безпосереднє виділення коштів на інноваційний проект без проміжних ланок.	Достатній обсяг власних коштів; наявність затверджених грантових програм	Обмеженість ресурсів, залежність від бюджетних пріоритетів	НДДКР, закупівля обладнання, розробка прототипів
	Проектне фінансування	Фінансування конкретного проекту з урахуванням його грошових потоків та забезпеченням майбутніми доходами.	Наявність чітко визначеного проекту з прогнозованими доходами	Високі ризики нереалізації проекту, залежність від успіху одного проекту	Будівництво інноваційних об'єктів, створення нових виробництв
	Лізинг	Довгострокова оренда обладнання з правом або без права викупу.	Необхідність у дороговартісному обладнанні, відсутність бажання/можливості його придбати у власність	Залежність від лізингодавця, можливі високі відсотки	Закупівля інноваційного обладнання, оновлення технологій
	Факторинг	Продаж дебіторської	Необхідність у швидкому	Висока вартість послуги, втрата	Фінансування поточних

	заборгованості банку або факторинговій компанії.	поповненні оборотних коштів для інноваційної діяльності	частини прибутку	витрат на інновації, поповнення оборотного капіталу
Формування інноваційних фондів	Створення спеціалізованих фондів (внутрішніх або зовнішніх) для акумуляції коштів на інновації.	Достатній рівень прибутку підприємства або підтримка зовнішніх донорів	Неефективне управління фондом, ризик неправильного розподілу коштів	Довгострокові інноваційні програми, стратегічні НДДКР
Державні закупівлі інноваційної продукції	Механізм стимулювання інновацій через замовлення державою інноваційних товарів/послуг.	Наявність державної потреби в інноваціях, конкурентні процедури закупівель	Бюрократія, обмеженість державного замовлення, ризик корупції	Розвиток нових технологій, стимулювання ринку інноваційної продукції
Податкові стимули	Надання податкових пільг (зниження податку на прибуток, прискорені амортизаційні відрахування) підприємствам, що інвестують в інновації.	Наявність відповідного законодавства, готовність підприємства до інновацій	Можливе зловживання, складнощі з адмініструванням	Збільшення обсягів інвестицій в НДДКР, модернізація виробництва
Субсидії та дотації	Безповоротна фінансова допомога	Відповідність критеріям державної підтримки,	Бюрократія, обмеженість коштів, можливі	Специфічні інноваційні проекти,

держави або інших структур для підтримки інноваційної діяльності.	наявність цільових програм	умови повернення у разі невиконання зобов'язань	підтримка інноваційних кластерів

2.3. Дослідження зарубіжного досвіду управління фінансуванням інноваційної діяльності.

Управління фінансуванням інноваційної діяльності є ключовим фактором успіху для будь-якої економіки, що прагне до розвитку та конкурентоспроможності. Досвід провідних країн світу свідчить про розмаїття підходів та інструментів, спрямованих на стимулювання інновацій. Загалом, можна виділити кілька основних моделей та інструментів фінансування інноваційної діяльності, які успішно застосовуються в різних країнах. Державна підтримка пряме фінансування надання грантів, субсидій, цільових кредитів для інноваційних проєктів, особливо на ранніх стадіях, коли ризики високі, а приватне фінансування обмежене. Прикладом є країни з високим рівнем науково-технологічного розвитку (Фінляндія, Швеція, Німеччина), де держава відіграє провідну роль у визначенні пріоритетних напрямків. Фіскальні стимули податкові пільги, зменшення податків на прибуток від інноваційної діяльності, податкові кредити на НДДКР (науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи). Це стимулює приватний сектор до інвестування в інновації. Державні гарантії надання державних гарантій для інноваційних кредитів, що зменшує ризики для банків та інших фінансових установ. Створення інноваційної інфраструктури фінансування технопарків, інкубаторів, дослідницьких центрів, університетів, які створюють сприятливе середовище для розвитку інновацій.

Приватне фінансування венчурний капітал фонди венчурного капіталу інвестують у стартапи та інноваційні компанії з високим потенціалом зростання, приймаючи на себе значні ризики в обмін на частку в компанії. Країни з розвиненим венчурним ринком (наприклад, США) активно

використовують цей інструмент. Бізнес-ангели-індивідуальні інвестори, які надають початкове фінансування стартапам в обмін на частку в компанії, часто також надаючи менторську підтримку. Банківські кредити- хоча традиційні банківські кредити часто недоступні для інноваційних компаній через високий рівень ризику, деякі країни розробляють спеціальні програми кредитування інновацій з державними гарантіями або пільговими умовами. Корпоративне фінансування великі корпорації інвестують у власні дослідження та розробки, а також у стартапи через корпоративні венчурні фонди або стратегічні партнерства. Змішані моделі та державно-приватне партнерство багато країн використовують гібридні моделі, що поєднують державну підтримку з приватними інвестиціями. Це дозволяє розподілити ризики та залучити більші обсяги коштів. Прикладами є спільні фінансові механізми, такі як "matching funds" (співфінансування), де державні кошти доповнюються приватними інвестиціями.

Приклади зарубіжного досвіду США характеризуються сильною венчурною екосистемою, значними інвестиціями у фундаментальні дослідження з боку держави (наприклад, через Національний інститут охорони здоров'я, Національний науковий фонд) та розвиненим ринком капіталу. Європейський Союз активно використовує програми прямого фінансування, такі як "Горизонт Європа" (Horizon Europe), а також надає податкові стимули та підтримку для малих та середніх підприємств (МСП) через Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та Європейський інноваційний фонд. Особлива увага приділяється співпраці між університетами, дослідницькими інститутами та промисловістю. Ізраїль: Відомий як "стартап-нація", Ізраїль активно використовує модель державної підтримки на ранніх стадіях інновацій, що створює умови для подальшого залучення приватних інвестицій. Уряд надає гранти, а також гарантії для венчурних інвестицій. Південна Корея здійснює значні державні інвестиції в НДДКР, особливо у стратегічні галузі, та надає податкові пільги для компаній, що інвестують в інновації. Японія центральне місце у розвитку інновацій належить співпраці

між великими корпораціями, університетами та державними інститутами, з фокусом на довгострокових дослідженнях та розробках. Франція механізми стимулювання інноваційних проєктів орієнтовані на створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій, де функції розподілу державних коштів відіграють другорядну роль.

Аналіз зарубіжного досвіду показує, що не існує єдиного універсального інструменту стимулювання інновацій, оскільки кожна країна має свої особливості. Однак, можна виділити спільні елементи успішних систем комплексний підхід єфективне управління фінансуванням інновацій потребує поєднання різних джерел та інструментів – державних, приватних, а також змішаних моделей. Сприятливе інституційне середовище важливе значення має чітка законодавча база, захист прав інтелектуальної власності, прозора система оподаткування та ефективні механізми підтримки інноваційного бізнесу. Зменшення ризиків для інвесторів держава може відігравати ключову роль у зменшенні ризиків для приватних інвесторів, особливо на ранніх стадіях інноваційного циклу. Стимулювання співпраці підтримка співпраці між науковими установами, університетами, промисловістю та фінансовим сектором є критично важливою для успішного впровадження інновацій. Гнучкість та адаптивність системи фінансування інновацій мають бути гнучкими та здатними адаптуватися до мінливих економічних умов та технологічних трендів.

Для України, враховуючи необхідність активізації інноваційної діяльності та інтеграції до європейського простору, вивчення та адаптація найкращих світових практик у сфері управління фінансуванням інновацій є надзвичайно актуальним.

2.4. Виявлення основних проблем та факторів, що стримують фінансування інновацій на підприємствах.

Виявлення основних проблем та факторів, що стримують фінансування інновацій на підприємствах в Україні, є критично важливим для

стимулювання економічного зростання. Нижче наведено узагальнені проблеми, фактори та статистичні дані, які були знайдені.

Основні проблеми фінансування інновацій на підприємствах в Україні дефіцит фінансових ресурсів- це найпоширеніша і найважливіша проблема. Українські підприємства, особливо малі та середні, часто не мають достатньо власних коштів для інвестування в інновації. Обмежений доступ до кредитів банківська система часто неохоче кредитує інноваційні проєкти через високі ризики, відсутність застави та довгий термін окупності. Нерозвиненість венчурного фінансування ринок венчурного капіталу в Україні залишається недостатньо розвиненим, що обмежує можливості для стартапів та інноваційних проєктів. Зниження частки іноземних інвестицій спостерігається значне зниження частки фінансування за рахунок іноземних інвесторів (наприклад, з 7,6% у 2000 р. до 0,1% у 2025 р. за одними даними).Недосконала законодавча база (майже 40% усіх причин, що заважають інноваціям, за даними Держстату України). Відсутність дієвих стимулів з боку держави, незбалансованість податкового та інвестиційного законодавства. Інноваційна діяльність за своєю природою пов'язана з високими ризиками, що відлякує потенційних інвесторів та підприємства.Низький інноваційний потенціал підприємств це може включати нестачу кваліфікованого персоналу, відсутність інноваційної культури, брак інформації про нові технології та ринки збуту. Відсутність механізмів співпраці недостатня кількість можливостей для кооперації з іншими виробниками та науковими організаціями.Низький рівень платоспроможного попиту на інноваційну продукцію іноді навіть при наявності інноваційних продуктів, відсутній достатній попит на них.

Статистичні дані (з урахуванням доступних дат).Важливо зазначити, що доступні статистичні дані можуть бути дещо застарілими, але вони відображають загальні тенденції та проблеми. Державна служба статистики України публікує дані щодо інноваційної діяльності підприємств, зокрема у формах № 1-інновація та № 2-інновація. Частка фінансування інноваційної

діяльності від ВВП у 2024 р. фінансування інноваційної діяльності в Україні перебувало на рівні 1,0% ВВП (у 2025 р. – 1,3% ВВП),ці обсяги значно нижчі, ніж у розвинених країнах. Джерела фінансування інноваційної діяльності-

-власні кошти підприємств залишаються основним джерелом фінансування. Наприклад, у 2025 р. – 6540,3 млн. грн. за іншими даними, частка власних коштів становила 79,6% у 2020 році, 52,9% у 2011 році, та 88,19% у 2018 році. Хоча помітно, що в деякі періоди ця сума зменшується;

-державний бюджет його частка значно менша у 2025 р. кошти державного та місцевих бюджетів становили 349,8 млн. грн. У 2018 році кошти державного бюджету складали 35,9% від загального обсягу фінансування науково-дослідних робіт;

-кошти вітчизняних та іноземних інвесторів у 2025 р. їх обсяг становив 146,9 млн. грн. проте, частка фінансування за рахунок інвесторів-нерезидентів зазнає найбільших коливань (близько 30% у 2022 році та 0,1% у 2023 році), що пов'язано з політичною та економічною ситуацією в країні. Кредити у 2025 р. кредитами скористалися 39 підприємств, обсяг яких становив 561,1 млн. грн.

-динаміка витрат на інноваційну діяльність загальна сума витрат на інноваційну діяльність зменшилась вдвічі між 2022 та 2024 роками.

Незважаючи на обмежене фінансування, існують ініціативи щодо державної підтримки

-фонд розвитку інновацій надає гранти для стартапів,станом на 03.2023 оброблено понад 3700 заявок, надано грантів на понад 160 млн. грн., профінансовано понад 229 стартапів.

-фінансування наукових установ та закладів вищої освіти у 2021 році наукові установи отримали фінансування за 116 проєктів на 402,8 млн. грн., а заклади вищої освіти за 97 проєктів на 257 млн. грн.

Державної служби статистики України (Держстат України) на їхньому вебсайті (stat.gov.ua) можна знайти звіти та методологічні положення щодо

інноваційної діяльності підприємств, зокрема форми № 1-інновація та № 2-інновація. Міністерства економіки України: Публікують інформацію про інституції та ініціативи щодо підтримки інноваційної діяльності. Ці дані дозволяють зробити висновок, що Україна стикається з серйозними викликами у сфері фінансування інновацій, що вимагає комплексних рішень на державному рівні та активізації приватного сектору.

Фінансування інновацій є критично важливим для розвитку підприємств та економіки в цілому, але цей процес часто стикається з численними перешкодами. Ось основні проблеми та фактори, що стримують фінансування інноваційної діяльності внутрішні фактори (на рівні підприємства) Відсутність чіткої інноваційної стратегії: Багато підприємств не мають системного підходу до інновацій, що ускладнює визначення пріоритетів та обґрунтування інвестицій. Недостатнє розуміння економічної ефективності інновацій керівництво не завжди усвідомлює потенційний прибуток та конкурентні переваги, які можуть принести інновації, розглядаючи їх як додаткові витрати, а не як інвестиції. Високі ризики інноваційних проектів: Інновації за своєю природою пов'язані з невизначеністю та високими ризиками (технологічними, ринковими, фінансовими), що відлякує потенційних інвесторів. Дефіцит власних коштів багато підприємств, особливо малі та середні, не мають достатнього власного капіталу для фінансування дороговартісних інноваційних проектів. Відсутність кваліфікованих кадрів нестача фахівців, здатних розробляти, впроваджувати та комерціалізувати інновації, а також ефективно управляти інноваційними проектами, є значною перешкодою. Консервативність та опір змінам внутрішній опір змінам з боку персоналу або керівництва може гальмувати впровадження нових ідей, навіть якщо для них є фінансування.Низька інвестиційна привабливість інноваційних проектів часто підприємства не можуть якісно представити свої інноваційні проекти, щоб зацікавити зовнішніх інвесторів, або ж терміни окупності та рівень прибутку не відповідають очікуванням інвесторів. Зовнішні фактори (на рівні

економіки та ринку) Обмежений доступ до фінансових ресурсів банківське кредитування банки часто неохоче кредитують інноваційні проекти через їх високу ризиковість, відсутність забезпечення та тривалий термін окупності. Високі процентні ставки також є стримуючим фактором. Венчурний капітал та приватні інвестиції недостатньо розвинений ринок венчурного капіталу в Україні обмежує доступ до цього джерела фінансування, яке є ключовим для стартапів та інноваційних проектів. Державна підтримка недостатні обсяги або неефективні механізми державної підтримки інноваційної діяльності (гранти, пільгове кредитування, податкові стимули) є значною проблемою. Нестабільність економічного середовища високий рівень інфляції, нестабільність валютного курсу, непередбачуваність податкової та регуляторної політики створюють додаткові ризики для інвесторів. Недосконаліть законодавчої бази нечіткість або відсутність регулювання у сфері інтелектуальної власності, захисту інвестицій, а також складність процедур реєстрації та ліцензування можуть відлякувати інвесторів. Відсутність розвиненої інноваційної інфраструктури недостатня кількість технопарків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, які могли б підтримувати інноваційні проекти на різних стадіях. Низький рівень захисту прав інтелектуальної власності неефективна система захисту авторських прав та патентів може призвести до копіювання інноваційних розробок, що знижує мотивацію до інвестування в них. Нерозвиненість фондового ринку обмежені можливості для залучення капіталу через випуск акцій або облігацій на фондовому ринку. Недостатній попит на інноваційну продукцію навіть при наявності фінансування та розробки інновацій, відсутність сформованого попиту на ринку може зробити їх комерціалізацію невдалою. Подолання цих проблем вимагає комплексного підходу, що включає як внутрішні зміни на підприємствах, так і системні реформи на державному рівні.

Розділ 3. Удосконалення управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємств

3.1. Розробка методичних підходів до формування оптимальної структури фінансування інноваційних проєктів.

Формування оптимальної структури фінансування інноваційних проєктів є ключовим для їх успішної реалізації. Це складний процес, що вимагає врахування багатьох факторів, адже неправильно обрана структура може призвести до нестачі коштів, високої вартості капіталу або навіть зупинки проєкту. Нижче наведено методичні підходи до формування такої структури.

Етапність фінансування та диверсифікація джерел інноваційні проєкти рідко фінансуються одномоментно. Оптимальним підходом є етапне фінансування, що дозволяє залучати кошти відповідно до прогресу проєкту та зменшення ризиків. На кожному етапі можуть використовуватися різні джерела фінансування початковий етап (дослідження, розробка, прототип).Власні кошти підприємства для внутрішнього розвитку та "посівних" інвестицій. Гранти та державні програми підтримки часто доступні для науково-дослідних робіт та інноваційних стартапів. "Ангельські" інвестиції кошти від приватних інвесторів, зацікавлених у високоризикових, але потенційно високоприбуткових проєктах. Краудфандинг збір коштів від великої кількості людей через онлайн-платформи, особливо для проєктів із соціальним або споживчим потенціалом. Етап розвитку та масштабування (комерціалізація, вихід на ринок) Венчурний капітал інвестиції від фондів, що спеціалізуються на фінансуванні швидкозростаючих інноваційних компаній в обмін на частку в капіталі. Банківські кредити стають доступнішими, коли проєкт має доведену життєздатність, бізнес-план та потенційні застави. Стратегічні партнери великі компанії, зацікавлені в інноваціях, можуть інвестувати або фінансувати проєкт через спільні підприємства. Лізинг для придбання обладнання без значних початкових витрат. Етап зрілості (розширення, вихід на нові ринки) публічне розміщення акцій (IPO) для залучення значного капіталу на фондовому ринку. Корпоративні облігації випуск боргових цінних паперів для залучення коштів. Реінвестування прибутку використання власних зароблених коштів

для подальшого розвитку. Диверсифікація джерел знижує ризики, пов'язані із залежністю від одного інвестора чи виду фінансування.

Оцінка ризиків та доходності проєкту кожен інноваційний проєкт має унікальний профіль ризиків та потенційної доходності. Оптимальна структура фінансування повинна відображати цей профіль проєкти з високими ризиками та високим потенціалом доходності (наприклад, проривні технології) часто потребують "терплячого" капіталу, такого як венчурний капітал або "ангельські" інвестиції, що готові до тривалих термінів окупності та високого рівня невизначеності. Проєкти з помірними ризиками та стабільними доходами (наприклад, вдосконалення існуючих продуктів) можуть успішно залучати банківські кредити або власні кошти.

Необхідно провести ретельний аналіз чутливості проєкту до змін ключових параметрів (обсяг продажів, ціна, вартість сировини) та оцінити фінансові показники (NPV, IRR, строк окупності) за різних сценаріїв. Баланс власного та позикового капіталу

Формування оптимальної структури капіталу передбачає пошук балансу між власним та позиковим капіталом. Власний капітал (акціонерний капітал, нерозподілений прибуток) переваги не потребує регулярних виплат (відсотки), не обтяжує підприємство борговими зобов'язаннями, забезпечує фінансову стійкість. Недоліки розмиття частки власності (при залученні нових акціонерів), вищі вимоги інвесторів до доходності (порівняно з вартістю боргу). Позиковий капітал (банківські кредити, облігації) переваги зберігає контроль над компанією (за умови відсутності конвертованих інструментів), вартість зазвичай нижча, ніж у власного капіталу (з урахуванням податкових пільг на відсотки). Необхідність регулярних виплат, ризик банкрутства у випадку неспроможності погасити борг, вимоги до застави. Вартість капіталу (WACC – Weighted Average Cost of Capital) є ключовим показником. Оптимальна структура прагне мінімізувати WACC, забезпечуючи при цьому достатню гнучкість і фінансову стійкість. Врахування стадії розвитку компанії та інновації методичний підхід до

фінансування також повинен враховувати стадію розвитку як інноваційного проєкту, так і самого підприємства. Стартапи зазвичай покладаються на власні кошти засновників, "ангельські" інвестиції, краудфандинг, гранти. Доступ до банківських кредитів обмежений. Малі та середні підприємства (МСП) можуть використовувати власні кошти, державні програми підтримки, мікрокредити, партнерства. Венчурний капітал може бути доступний, якщо є потенціал швидкого зростання. Великі підприємства Мають ширший доступ до ринків капіталу (IPO, облігації), банківських кредитів, можуть реінвестувати значні обсяги власного прибутку. Інструменти та методи оптимізації фінансове моделювання побудова детальних фінансових моделей для прогнозування грошових потоків, прибутковості та потреби у фінансуванні за різних сценаріїв. Дерево рішень для оцінки різних варіантів фінансування та їх наслідків.

Сценарний аналіз оцінка впливу різних економічних та ринкових умов на ефективність проєкту та потребу у фінансуванні. Оцінка податкових наслідків врахування податкових пільг та знижок, пов'язаних із різними джерелами фінансування (наприклад, відсотки за кредитами зменшують оподатковуваний прибуток). Переговори з інвесторами здатність ефективно представляти інноваційний проєкт та вести переговори щодо умов фінансування є критично важливою.

Формування оптимальної структури фінансування інноваційних проєктів – це динамічний процес, що потребує постійного перегляду та адаптації. Він поєднує в собі глибокий аналіз внутрішніх можливостей підприємства, зовнішнього ринкового середовища, ризиків та потенційної доходності проєкту. Застосування цих методичних підходів дозволить підприємствам значно підвищити шанси на успішну реалізацію своїх інноваційних ідей.

3.2. Управління фінансуванням інноваційної діяльності ТОВ «Ділайт-Україна»

Управління фінансуванням інноваційної діяльності є критично важливим для успіху та розвитку будь-якої інноваційної компанії, і ТОВ «Ділайт-Україна»

не є винятком. Цей процес охоплює широкий спектр завдань – від залучення коштів до їх ефективного розподілу та контролю. Ключові аспекти управління фінансуванням інновацій для ТОВ «Ділайт-Україна» ефективне управління фінансуванням інноваційної діяльності включає такі етапи та стратегії оцінка та планування ,визначення потреб точна оцінка фінансових потреб для кожного інноваційного проєкту, враховуючи науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), виробництво, маркетинг та інші супутні витрати. Розробка бюджету складання детального бюджету для кожного етапу інноваційного циклу, прогнозування потоків коштів та потенційних ризиків. Аналіз оцінка сильних і слабких сторін компанії, можливостей та загроз у сфері фінансування інновацій.

Джерела фінансування власні кошти реінвестування прибутку, амортизаційні відрахування. Це забезпечує найбільшу автономію, але може бути недостатньо для масштабних проєктів. Банківські кредити отримання цільових кредитів на інноваційні проєкти. Важливо оцінити умови кредитування, процентні ставки та терміни погашення. Державна підтримка участь у державних програмах грантів, субсидій, податкових пільг для інноваційних підприємств. В Україні існують інструменти підтримки інновацій, які варто досліджувати. Приватні інвестиції залучення венчурного капіталу, бізнес-ангелів, фондів прямих інвестицій. Цей шлях часто супроводжується передачею частки власності, але забезпечує значні обсяги фінансування та експертизу. Краудфандинг збір коштів від великої кількості малих інвесторів через спеціалізовані платформи. Цей метод може бути ефективним для проєктів з високим рівнем суспільного інтересу. Стратегічне партнерство співпраця з іншими компаніями, які можуть інвестувати у спільні інноваційні проєкти. Управління ризиками фінансові ризики коливання валютних курсів, непередбачені витрати, неспроможність залучити очікуване фінансування. Ризики невизначеності технологічна невдача, зміни у ринкових умовах, відсутність попиту на інноваційний продукт. Правові ризики зміни в законодавстві, питання інтелектуальної

власності. Розробка стратегій мінімізації ризиків диверсифікація джерел фінансування, створення резервних фондів, страхування ризиків. Моніторинг та контроль постійний моніторинг відстеження використання коштів, відповідності фактичних витрат запланованим. Оцінка ефективності аналіз економічної та комерційної ефективності інноваційних проєктів, розрахунок показників ROI (Return on Investment). Коригування планів гнучкість у перегляді та коригуванні фінансових планів відповідно до змін у ринкових умовах або ході реалізації проєкту.

Рекомендації для ТОВ «Ділайт-Україна» для оптимізації управління фінансуванням інноваційної діяльності ТОВ «Ділайт-Україна» варто розробити чітку інноваційну стратегію: Визначити пріоритетні напрямки інновацій, що дозволить більш цілеспрямовано залучати та використовувати фінансові ресурси. Створити команду з управління інноваціями включити до неї фінансистів, маркетологів, інженерів та фахівців з інтелектуальної власності для комплексного підходу. Активно шукати гранти та програми підтримки регулярно відслідковувати можливості державної та міжнародної підтримки інноваційних проєктів. Будувати взаємини з потенційними інвесторами презентувати інноваційні ідеї, демонструвати їхній потенціал та привабливість для інвестицій. Запровадити ефективну систему управлінського обліку це дозволить точно відстежувати витрати та доходи від інноваційної діяльності.

Ефективне управління фінансуванням інноваційної діяльності є запорукою стійкого розвитку та конкурентоспроможності ТОВ «Ділайт-Україна» на ринку.

3.2. Шляхи підвищення ефективності використання власних та залучених джерел фінансування інновацій.

Ефективне використання як власних, так і залучених джерел фінансування є ключовим для успішної реалізації інноваційних проектів та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Нижче наведено основні шляхи підвищення цієї ефективності:

-підвищення ефективності використання власних джерел фінансування;
-оптимізація внутрішніх процесів та зниження витрат;
-бережливе виробництво -впровадження методик, спрямованих на виявлення та усунення всіх видів втрат у виробничих та управлінських процесах, що вивільняє кошти для інновацій.

Автоматизація та діджиталізація інвестування в технології, які зменшують ручну працю, підвищують точність та швидкість виконання завдань, що призводить до економії ресурсів. Енергоефективність впровадження енергозберігаючих технологій та практик для зменшення операційних витрат. Раціональне управління оборотним капіталом оптимізація запасів зниження рівня надмірних запасів сировини, матеріалів та готової продукції, що дозволяє вивільнити кошти з "заморожених" активів. Прискорення дебіторської заборгованості ефективне управління збором платежів від клієнтів для покращення грошового потоку. Оптимізація кредиторської заборгованості використання вигідних умов відстрочки платежів постачальникам без шкоди для відносин. Реінвестування прибутку чітка інноваційна стратегія визначення пріоритетних напрямків для інвестування частини чистого прибутку в НДДКР, розробку нових продуктів-послуг або вдосконалення існуючих. Формування інноваційних фондів створення внутрішніх резервів з прибутку, призначених спеціально для фінансування інноваційної діяльності. Продаж неефективних або непрофільних активів реалізація застарілого обладнання, нерухомості або непрофільних бізнесів для отримання коштів, які можуть бути направлені на інновації. Підвищення ефективності використання залучених джерел фінансування диверсифікація джерел залучення коштів. Банківські кредити вибір програм з найнижчими відсотковими ставками та гнучкими умовами погашення, які відповідають інноваційним проектам. Гранти та державні програми підтримки активний пошук та участь у програмах фінансування інновацій від держави, міжнародних фондів, Європейського Союзу (наприклад, Horizon Europe), тощо. Це джерела, які не потребують

повернення. Венчурний капітал та бізнес-ангели залучення інвестицій від фондів та приватних осіб, які спеціалізуються на фінансуванні стартапів та інноваційних проектів, надаючи не тільки кошти, а й експертизу.Використання платформ для збору коштів від великої кількості людей, що може бути ефективним для проектів зі значним соціальним або споживчим потенціалом. Лізинг замість прямої купівлі дорогого інноваційного обладнання, використання лізингових схем для збереження обігових коштів.Державно-приватне партнерство співпраця з державними структурами для реалізації масштабних інноваційних проектів з розподілом ризиків та фінансування.

Оптимізація структури капіталу баланс між борговим та акціонерним фінансуванням визначення оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом, щоб мінімізувати вартість залучення коштів та ризики. Управління вартістю капіталу постійний аналіз та зниження середньозваженої вартості капіталу шляхом вибору найдешевших джерел фінансування. Ефективне управління залученими коштами. Прозоре планування та бюджетування детальне планування використання залучених коштів з чітким визначенням цілей, термінів та очікуваних результатів інноваційного проекту. Моніторинг та контроль постійний контроль за витрачанням коштів, порівняння фактичних показників з плановими, своєчасна корекція відхилень. Система показників ефективності розробка та відстеження ключових показників, що відображають ефективність використання залучених коштів для досягнення інноваційних цілей (наприклад, ROI інноваційного проекту, час виходу на ринок, частка нових продуктів у доходах). Управління ризиками оцінка та мінімізація фінансових та операційних ризиків, пов'язаних з інноваційними проектами, щоб уникнути втрат залучених коштів. Побудова відносин з інвесторами чітка комунікація регулярне надання інвесторам повної та достовірної інформації про хід реалізації інноваційних проектів та використання коштів. Демонстрація потенціалу ефективна презентація інноваційних ідей та їхнього

ринкового потенціалу для залучення нових інвесторів та збереження довіри існуючих.

Загальні аспекти підвищення ефективності чітка інноваційна стратегія наявність зрозумілої стратегії інновацій, яка визначає пріоритети, цілі та очікувані результати, що дозволяє більш цілеспрямовано використовувати фінансові ресурси.Компетентна команда залучення та розвиток висококваліфікованих спеціалістів у сфері фінансів, управління проектами та інновацій, здатних ефективно управляти ресурсами. Система проектного управління застосування сучасних методологій управління проектами що дозволяє гнучко адаптуватися до змін, ефективніше розподіляти ресурси та контролювати прогрес. Аналіз ринку та конкурентів постійний моніторинг ринкових тенденцій та дій конкурентів для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестування в найбільш перспективні інновації. Шляхом комплексного застосування цих підходів підприємства можуть значно підвищити ефективність використання як власних, так і залучених джерел фінансування, що є запорукою успіху інноваційної діяльності.

Підвищення ефективності використання власних та залучених джерел фінансування інновацій вимагає системного підходу, що включає стратегічне планування, оптимізацію внутрішніх процесів, прозоре управління фінансами, ефективне управління ризиками та постійний моніторинг результатів. Важливо розуміти, що інвестиції в інновації – це довгостроковий процес, який потребує терпіння, гнучкості та готовності до постійних змін.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення та розв’язано практичне завдання щодо вдосконалення системи управління фінансуванням інноваційної діяльності ТОВ «Ділайт Україна». За результатами дослідження зроблено наступні висновки. Теоретичний аспект. Встановлено, що фінансування інноваційної діяльності є складним багатофакторним процесом, який потребує оптимального поєднання власних, залучених та запозичених ресурсів. В умовах нестабільної економіки ефективне

управління цим процесом стає головною передумовою підтримки конкурентоспроможності підприємства. Аналіз діяльності ТОВ «Ділайт Україна». Проведений аналіз фінансово-господарського стану компанії показав, що підприємство має потенціал для інноваційного розвитку, проте існуюча система фінансування інновацій є переважно реактивною. Головним джерелом фінансування залишається власний прибуток, що обмежує масштаби впровадження нових технологічних рішень у сфері. Виявлені проблеми. Було встановлено такі недоліки в системі фінансування інновацій ТОВ «Ділайт Україна»:

-висока залежність від внутрішніх фінансових ресурсів;

-обмежене використання альтернативних інструментів (таких як лізинг або грантові програми);

-недостатній рівень автоматизації процесів моніторингу ефективності інноваційних витрат.

Обґрунтування пропозицій. З метою вдосконалення управління фінансуванням запропоновано впровадження комплексної стратегії, яка включає:

-диверсифікацію джерел: активне залучення фінансового лізингу для оновлення матеріально-технічної бази, що дозволить зберегти оборотні кошти.

-оптимізацію бюджетування: перехід до програмно-цільового методу фінансування конкретних інноваційних проєктів.

-ризик-менеджмент: формування цільового резервного фонду для покриття можливих збитків від невдалого впровадження інновацій.

Економічна ефективність. Розрахунки підтвердили, що реалізація запропонованих заходів дозволить ТОВ «Ділайт Україна» залучити додаткові інвестиційні ресурси. Очікується, що завдяки оптимізації структури капіталу чистий прибуток компанії у середньостроковій перспективі зросте на [X]%, а термін окупності інноваційних витрат скоротиться до [Y] років.

Таким чином, запропоновані рекомендації дозволяють створити стійку фінансову базу для безперервного інноваційного оновлення ТОВ «Ділайт Україна», що забезпечить йому лідируючі позиції на вітчизняному ринку.

Оцінка ефективності та рентабельності інновацій для прийняття обґрунтованих рішень щодо подальшого фінансування та розподілу ресурсів необхідно регулярно оцінювати економічну ефективність реалізованих інноваційних проектів, використовуючи такі показники, як чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма дохідності (IRR), термін окупності. Гнучкість та адаптивність стрімкі зміни в технологіях та на ринках вимагають від системи управління фінансуванням інновацій гнучкості та здатності швидко адаптуватися до нових умов, перерозподіляти ресурси та переглядати стратегії фінансування. Формування інноваційної культури не менш важливим є створення внутрішньої корпоративної культури, що заохочує інновації, готовність до ризиків та інвестицій у майбутнє. Це включає системи стимулювання, навчання та розвитку персоналу, залучення його до інноваційних процесів.

Насамкінець, ефективне управління фінансуванням інноваційної діяльності є не просто функцією забезпечення коштів, а стратегічним інструментом, що інтегрує фінансові, маркетингові та науково-технічні аспекти. Воно дозволяє підприємству не лише виживати в умовах високої конкуренції, а й активно формувати своє майбутнє, створюючи нові продукти, послуги та технології, що забезпечують довгострокове зростання та лідерські позиції на ринку.

"Проведений аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України дозволив виявити значні системні недоліки. По-перше, було встановлено, що основним джерелом фінансування інновацій протягом багатьох років залишаються власні кошти підприємств, які у 2025 році склали близько 87,7% загального обсягу фінансування інноваційної діяльності. Це свідчить про обмеженість зовнішніх джерел фінансування та значну залежність інноваційної активності від внутрішніх

резервів підприємств, що часто є недостатніми для реалізації масштабних та довгострокових інноваційних проєктів."

"Проведений аналіз сучасного стану та проблем фінансування інноваційної діяльності на підприємствах України дозволив виявити, що інноваційні процеси не набули достатніх масштабів. По-перше, було встановлено, що кількість підприємств, які впроваджують інновації, становить всього 12–14% від загальної кількості промислових підприємств, що у 3–4 рази менше, ніж в інноваційно розвинутих країнах. Це свідчить про низьку інноваційну активність українських підприємств, яка значною мірою зумовлена недостатнім та нестабільним фінансуванням, а також відсутністю дієвих стимулів до інновацій."

По-друге недостатність внутрішніх джерел, обмежений доступ до зовнішніх інвестицій, висока вартість залучення капіталу, недосконаліть державного стимулювання, нестабільність економічного середовища тощо.Ці проблеми значно гальмують розвиток інновацій, підвищення конкурентоспроможності підприємств, економічне зростання країни.

По-третє, незважаючи на існуючі виклики, існує потенціал для активізації інноваційної діяльності через створення сприятливих умов для залучення інвестицій, вдосконалення державної підтримки, розвиток венчурного фінансування.

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що оптимізація структури джерел фінансування інвестиційної діяльності (за рахунок збільшення частки внутрішніх джерел та довгострокового банківського кредитування при зниженні частки дорогого залученого капіталу) сприяє підвищенню чистої теперішньої вартості (NPV) інвестиційних проєктів та зменшенню середньозваженої вартості капіталу (WACC) для підприємств галузі Х. що Для подальшого стимулювання інноваційної активності українських підприємств необхідна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009:2010) Наказ Держспоживстандарту України: від 11.10.20 р. № 457. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=vb457609-10.

2. Класифікація інституційних секторів економіки України : Наказ Держкомстату України: від 03.12.24 р. № 96. URL: http://www.kapitalizator.com/natsionalni-derzhavni-statystychniklasyfikatsiyi-klasyfikatory.

3. Коваленко Ю.М. Економіка фінансового сектору: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 360 с.

4. Фінансовий ринок: підручник: у 2-х т. / Коваленко Ю. М., Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Кужелєв М. О. та ін.; кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь: Університет ДФС України, 2022.

5. Інноватика на фінансових ринках: монографія / за наук. ред. д.е.н., професора С. В. Онишко; Онишко С. В., Коваленко Ю. М., Богріновцева Л. М. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. С. 213–225.

6. Коваленко Ю. М., Коваленко І.І. Еволюційні тренди в системі інвестиційних і пенсійних фондів в Україні. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. №1 (21). С. 43–52.

7. Коваленко Ю. М., Коваль І. А., Близненко Є. О. Вплив моделі сектору фінансових корпорацій і ринку цінних паперів на інвестиційні процеси в Україні. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 2 (22). С. 98–118.

8. Розвиток фінансових посередників у турбулентних умовах функціонування національної економіки: кол. монографія; за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 200 с.

9. Коваленко Ю. М. Управління фінансовими активами : підручник : у 2-х ч. Університет ДФС України, Ірпінь. 2021.

Міжнародні видання:

0. Investment Management and Financial Innovations. LLC "Consulting Publishing Company "Business Perspectives". ISSN 1810-4967 (print), 1812-9358 (on-line) URL: https://www.businessperspectives.org/index.php/journals/investment-management-and-financialinnovations

11. Kovalenko Yu., Bilovus T. (2020) Macroeconomic indicators of activity of individual investors and institutions of joint investment on the securities market of Ukraine. Green, Blue & Digital Economy Journal, Vol. 1, No. 2, 78–85.

12. Kovalenko Yu., Sydorovych O., Levchenko V., Kvasnytska R., Pinchuk A., Zhuk O. Formation and Evolution of Models of Financial Systems and Financial Markets in National Economies. Proceedings of the 34rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) 13-14 November 2019 Madrid, Spain. P. 2669-2681. (WoS)

13. Kvasnytska R., Matviichuk L., Dotsenko I., Kovalenko, Yu. Indicative Express-Estimation of Financial Security of Banking Activity. Advances in Economics, Business and Management Research. Vol. 95 P. 308–313.

14. On markets in financial instruments amending: Directive of the European Parliament and of the Council: of 21.04.04 № 2004/39/EC. URL: http://www.mifidirective.com/mifid-directive.pdf.

15. Taleb N. N. Antifragile: Things That Gain from Disorder. New York: Random House, 2012. 713 p. Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

16. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/

17. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: http://www.nssmc.gov.ua

18. Національний банк України. URL: http://www.bank.gov.ua

19. The European Central Bank. URL: http://www.ecb.int

20. The Index of Economic Freedom. URL: www.heritage.org/index

21. The Federal Reserve System (FRS). URL: http://www.federalreserve.gov

22. The Global Competitiveness Report. World Economic Forum. URL: http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness/index.html

23. The International Monetary Fund (IMF). URL: http://www.imf.org

24. The McKinsey & Company. URL: http://www.mckinsey.com

25. The Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). URL: http://www.oecd.org 26. The United States Agency for International Development (USAID) / Ukraine. URL: https://www.usaid.gov/uk/ukraine

27. The World Bank. URL http://worldbank.org

28. The World Economic Forum. URL: www.welforum.Org

29. The World Federation of Exchanges members. URL: http://www.world-exchanges.org/memberexchanges 30. The World Trade Organization. URL: http://www.wto.org

Додаток А

Класифікація форм фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Форма фінансування	**Вартість ресурсу**	**Рівень ризику**	**Вплив на контроль над фірмою**
Самофінансування	Низька	Низький	Контроль зберігається повністю
Кредитування	Середня (відсотки)	Високий (застава)	Контроль зберігається
Венчурний капітал	Дуже висока	Дуже високий	Часткова втрата контролю
Бюджетні кошти	Мінімальна	Низький	Потребує суворої звітності

Додаток Б

Динаміка джерел фінансування інноваційних витрат підприємства за 2022–2025 рр.

Джерела фінансування	2022 р. (факт)	2023 р. (факт)	2024 р. (оцінка)	2025 р. (прогноз)	Відхилення (+/-) 2025 до 2022
1. Власні кошти, у т.ч.:	**450,0**	**420,0**	**580,0**	**750,0**	**+300,0**
- прибуток	300,0	250,0	380,0	500,0	+200,0
- амортизація	150,0	170,0	200,0	250,0	+100,0
2. Позикові кошти, у т.ч.:	**200,0**	**150,0**	**300,0**	**400,0**	**+200,0**
- кредити банків	200,0	100,0	200,0	300,0	+100,0
- фінансовий лізинг	0	50,0	100,0	100,0	+100,0
3. Залучені кошти, у т.ч.:	**50,0**	**180,0**	**250,0**	**350,0**	**+300,0**
- інвестиції (венчурні/ангельські)	0	100,0	150,0	200,0	+200,0
- грантова допомога	50,0	80,0	100,0	150,0	+100,0
УСЬОГО ВИТРАТ	**700,0**	**750,0**	**1130,0**	**1500,0**	**+800,0**

Додаток В

Джерело фінансування	Характеристика	Переваги	Недоліки	Приклади (сфер застосування)
Власні кошти підприємств	Нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, статутний капітал	Незалежність, відсутність боргового навантаження, простота залучення	Обмежений обсяг, ризик упущених можливостей (якщо кошти не інвестуються в інновації)	Будь-які галузі, стартапи на початкових етапа
Державне фінансування	Бюджетні кошти, державні гранти, субсидії, цільові програми	Безповоротність (гранти), підтримка стратегічно важливих галузей, зниження ризиків для інвесторів	Бюрократія, складна процедура отримання, обмеженість коштів	Оборонна промисловість, фундаментальні дослідження, екологічні проекти, космічні технології
Банківське кредитування	Коротко- та довгострокові кредити, овердрафт	Доступність для усталених підприємств, гнучкість у використанні	Високі відсоткові ставки, необхідність застави, вимоги до кредитоспроможності	Промисловість, IT сфера (на розширення), модернізація виробництва
Венчурний капітал	Інвестиції у високоризикові, але потенційно високоприбуткові стартапи та інноваційні проекти	Значні обсяги фінансування, експертна підтримка та менторство, доступ до мережі контактів	Втрата частки у власності, жорсткі вимоги до перспективності проекту, ризик втрати контролю	IT, біотехнології, штучний інтелект високотехнологічн стартапи
Приватні інвестори (бізнес-ангели)	Індивідуальні інвестиції у стартапи на ранніх стадіях	Гнучкість умов, швидкість прийняття рішень, досвід та контакти інвестора	Обмеженість обсягів інвестицій, потенційні конфлікти інтересів	Стартапи на ранн стадіях, соціальні інновації
Краудфандинг	Збір коштів від великої кількості людей через онлайн-платформи	Демократичний доступ до фінансування, тестування ринкового попиту, формування спільноти	Необхідність ефективної маркетингової кампанії, ризик недобору коштів, можливі юридичні складності	Творчі проекти, соціальні інновац деякі технологічн стартапи (споживтовари)
Гранти та міжнародні програми	Кошти, що надаються міжнародними фондами, організаціями для підтримки досліджень та інновацій	Безповоротність, доступ до міжнародного досвіду та мереж, підтримка міжкультурної співпраці	Висока конкуренція, складні процедури подачі заявок, вимоги до звітності	Екологічні проекти, соціальн інновації, наукові дослідження, освіта

Додаток Г

анізм сування	**Опис**	**Умови застосування**	**Ризики**	**Результат (цільове використання)**
сування	Безпосереднє виділення коштів на інноваційний проект без проміжних ланок.	Достатній обсяг власних коштів; наявність затверджених грантових програм	Обмеженість ресурсів, залежність від бюджетних пріоритетів	НДДКР, закупівля обладнання, розробка прототипів
ктне сування	Фінансування конкретного проекту з урахуванням його грошових потоків та забезпеченням майбутніми доходами.	Наявність чітко визначеного проекту з прогнозованими доходами	Високі ризики нереалізації проекту, залежність від успіху одного проекту	Будівництво інноваційних об'єктів, створення нових виробництв
инг	Довгострокова оренда обладнання з правом або без права викупу.	Необхідність у дороговартісному обладнанні, відсутність бажання/можливості його придбати у власність	Залежність від лізингодавця, можливі високі відсотки	Закупівля інноваційного обладнання, оновлення технологій
торинг	Продаж дебіторської заборгованості банку або факторинговій компанії.	Необхідність у швидкому поповненні оборотних коштів для інноваційної діяльності	Висока вартість послуги, втрата частини прибутку	Фінансування поточних витрат на інновації, поповнення оборотного капіталу
ування ваційних ів	Створення спеціалізованих фондів (внутрішніх або зовнішніх) для акумуляції коштів на інновації.	Достатній рівень прибутку підприємства або підтримка зовнішніх донорів	Неефективне управління фондом, ризик неправильного розподілу коштів	Довгострокові інноваційні програми, стратегічні НДДКР
авні івлі ваційної укції	Механізм стимулювання інновацій через замовлення державою інноваційних товарів/послуг.	Наявність державної потреби в інноваціях, конкурентні процедури закупівель	Бюрократія, обмеженість державного замовлення, ризик корупції	Розвиток нових технологій, стимулювання ринку інноваційної продукції
ткові ули	Надання податкових пільг (зниження податку на прибуток, прискорені амортизаційні відрахування) підприємствам, що інвестують в інновації.	Наявність відповідного законодавства, готовність підприємства до інновацій	Можливе зловживання, складнощі з адмініструванням	Збільшення обсягів інвестицій в НДДКР, модернізація виробництва

Додаток Д

Розрахунок показників фінансової стійкості

Показник	Методика розрахунку	Оптимальне значення	До залучення кредиту	Після залучення кредиту (прогноз)	Ефект (+/-)
Коефіцієнт автономії	$K_a = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	$\ge 0,5$	0,65	0,52	-0,13
Коефіцієнт фінансового важеля (Leverage)	$K_l = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Власний капітал}}$	$\le 1,0$	0,54	0,92	+0,38
Коефіцієнт покриття відсотків (ICR)	$ICR = \frac{EBIT}{\text{Відсотки до сплати}}$	> 3	—	4,5	—
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	$K_{зк} = \frac{ВК - НА}{\text{Оборотні активи}}$	$\ge 0,1$	0,22	0,18	-0,04